

УДК 655.3.021:532.6:539.374

Я. І. ЧЕХМАН, В. М. ЮЗЕВИЧ

**РОЛЬ МАСШТАБНОГО ФАКТОРА
ПРИ ВИПРОБУВАННІ ПОЛІУРЕТАНОВОГО
ЗРАЗКА РІЗНОЇ ТВЕРДОСТІ**

Для аналітичного дослідження масштабного ефекту, який спостерігається при осьовому стиску циліндричних поліуретанових зразків різної твердості, використаємо співвідношення *

$$\begin{aligned} \gamma &= \gamma_0 (1 + \alpha \varepsilon_k), \quad \gamma_0 = \frac{\sigma_1 - \sigma_2}{A_1 - A_2}; \\ \alpha &= \frac{(E_1^* - E_2^*) / (2\gamma_0) - A_1 \alpha_1^* - A_2 \alpha_2^*}{A_2 - A_1}; \\ E_0^* &= \frac{E_1^* A_2 - E_2^* A_1 - 2\gamma_0 A_1 A_2 (\alpha_1^* - \alpha_2^*)}{A_2 - A_1}; \\ E_k^* &= E_0^* + 2\gamma_0 (\alpha + \alpha_k^*) A_k, \quad \sigma_k = \sigma_* + A_k \gamma_0; \\ \sigma_k^e &= \sigma_k + (E_k^* + \sigma_k) \varepsilon_k, \end{aligned} \quad (1)$$

де ε_k — деформація в напрямку осі циліндра; $k=1, 2, \dots, m$; m — число деформованих зразків; σ_k, E_k^* — нижня границя напружень, при якій наступає процес течіння і модуль зміцнення k -го зразка; σ_*, E_0^* — нижня границя напружень, при якій наступає процес течіння, і модуль зміцнення зразка, в якому на створення поверхні при пластичній деформації затраченою роботою можна знехтувати: σ_k^e — напруження у пластичній області; γ — незворотна робота створення одиниці площі поверхні тіла при пластичному деформуванні; γ_0 — мінімальне значення γ ($\gamma_0 = \lim_{\varepsilon \rightarrow 0} \gamma$);

$$\begin{aligned} A_k &= \frac{3}{R_k} \left(1 - \nu \frac{\sigma_k}{E} \right) + \frac{2}{l_k} \left(1 + \frac{\sigma_k}{E} \right); \\ \alpha_k^* &= \frac{1}{A_k} \left(\frac{3}{2R_k} + \frac{2}{l_k} \right); \end{aligned}$$

* Чехман Я. І., Юзевич В. М. Розрахунок впливу кількісного фактора на деформаційну характеристику поліуретанового зразка // Поліграфія і видавнича справа. 1987. № 23. С. 46—50.

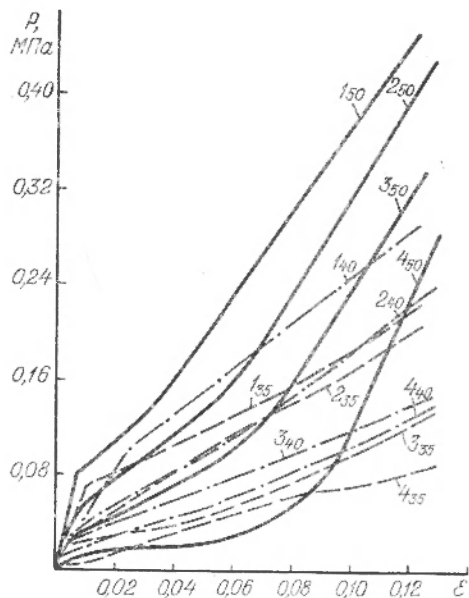

Рис. 1. Діаграми стиску циліндричних зразків із поліуретану різної твердості та неоднакового діаметру: відповідно зразки діаметрів 20, 30, 40 і 50 мм. Індекси при них означають твердість матеріалу зразків за Шором.

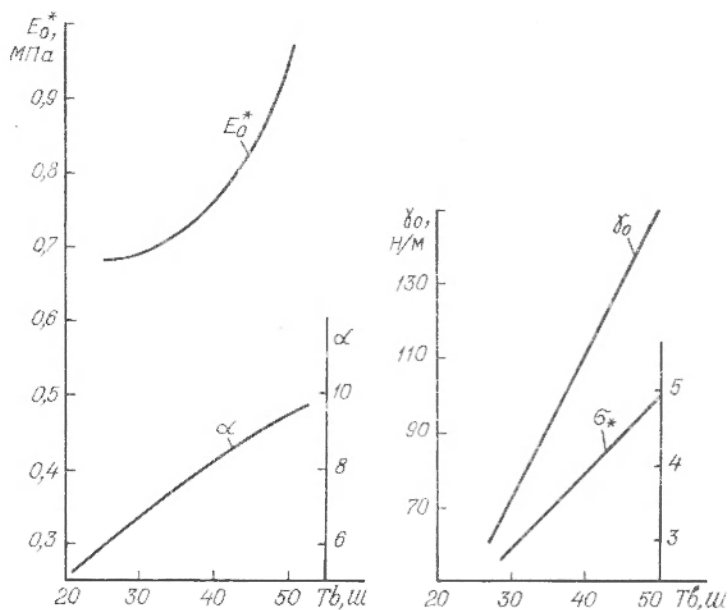

Рис. 2. Графіки зміни характеристик E_0^* , α , σ_* і γ_0 поліуретанових зразків залежно від твердості матеріалу.

R_k — радіус поперечного перерізу; l_k — довжина стержня; γ — коефіцієнт Пуассона; E — модуль поздовжньої пружності.

Співвідношення (1) використовували для розрахунку механічних параметрів циліндричних зразків однакових розмірів з поліуретану різної твердості, діаграми стиску яких показані на рис. 1. Згідно з розрахунками, при твердості $T=50$ од. за Шором модуль пружності $E=8$ МПа, $E_0^*=0,951$ МПа, $\sigma_*=5$ кПа, $\gamma_0=150$ Н/м і $\alpha=9,313$; при $T=40$ од. за Шором $E=0,954$ МПа, $E_0^*=0,752$ МПа, $\sigma_*=4$ кПа, $\gamma_0=112$ Н/м і $\alpha=8,372$; при $T=35$ од. за Шором $E=0,954$ МПа, $E_0^*=0,732$ МПа, $\sigma_*=3,5$ кПа, $\gamma_0=93$ Н/м і $\alpha=7,468$.

Як бачимо, при зниженні твердості всі деформаційні параметри з урахуванням масштабного фактора зменшуються за значенням. Їх можна оцінити, скориставшись графіками рис. 2.

Стаття надійшла до редколегії 05.04.86
